

SAKSFRAMLÉGG

Sak nr.	Utvalg	Møtedato
116/21	Kommunestyret	14.12.2021

Høring - forslag om endringer i sameloven (samelovens språkregler)**Kommunedirektørens forslag til vedtak:**

- Raarvihken tjjelte- Røyrvik kommune slutter seg til forslag om endringer i sameloven som innebærer en ny språkområdeordning som erstatter begrepet forvaltningsområdet. Men kommunen mener differensiering bør skje på bakgrunn av – og ut ifra de kommunale tjenestene, aktivitetene og planene som kommunene har for samiske språk, og ikke bli differensiert og definert kun etter retten til muntlig svar.
- Raarvihken tjjelte- Røyrvik kommune vil be om at departementet ser på, samt bruke begrepet *språkområdet* som ei geografisk avgrensning tilhørende sørsamisk område, lulesamisk område og nordsamisk område for på den måten å tilfredsstille kravene til likeverdighet og likestilling mellom de samiske språkene forvaltningsmessig, innholdsmessig, faglig og økonomisk, jfr. Minoritetsspråkpakten del 3.
- Raarvihken tjjelte- Røyrvik kommune støtter ikke departementets alternativ 1 i retten til muntlig svar for språkvitaliseringskommuner, fordi det innebærer at befolkningen i kommuner som i dag er innlemmet i forvaltningsområdet, vil kunne oppleve at retten til muntlig svar på samisk begrenses i forhold til dagens bestemmelser ved nytt språkområde.
- Raarvihken tjjelte- Røyrvik kommune er uenig i departementets vurdering i at rekkefølgen for navn på skilt i språkområdet bør være valgfri for språkvitaliseringskommuner og bykommuner med ansvar for samisk språk. Kommunen mener dette ikke bør være valgfritt da det fortsatt er behov for å sikre, samt styrke samiske språks status og likeverd.
- Raarvihken tjjelte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å innføre fellesbenevnelsen «offentlige organ» i sameloven, istedenfor «regionalt offentlig organ», for å sikre at samiske språkbrukere i praksis ikke mister rettigheter på grunn av organisatoriske endringer i offentlig forvaltning framover i tid.
- Raarvihken tjjelte- Røyrvik kommune støtter forslaget om en ny bestemmelse i sameloven om at offentlige organer aktivt skal opplyse dem som henvender seg om muligheten til å benytte samisk overfor organet. På denne måten vil flere bli kjent med sine rettigheter, samt at vi tror at flere vil kunne bruke samisk i kontakt med myndighetene.

- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å lovfeste at samiske språk skal være likestilt med norsk i den kommunale forvaltningen i språkutviklingskommuner, da dette kan bidra til å øke antall samiske språkbrukere. Kommunen støtter også forslaget om at i øvrige kommuner, så kan kommunestyret selv bestemme om samiske språk skal være likestilt med norsk i hele eller deler av den kommunale forvaltningen.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter departements syn i innføringen av plankrav for kommuner og fylkeskommuner for hvordan samelovens språkregler skal oppfylles. Kommunen fastsetter mål for å sikre og styrke det samiske språket i kommunen gjennom internkontroll og kommuneplanens samfunnsdel.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å innføre en ny lovbestemmelse som presiserer adgangen til å stille samiske språkkunnskaper som ønskede eller nødvendige kvalifikasjoner ved ansettelse til stillinger i offentlige organ, når organet har behov for denne kompetansen for å utføre sine oppgaver. Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune er derimot uenig med departementet i at fortrinnsrett ikke er hensiktsmessig. Samisktalende er en knapp ressurs, og de vil ikke bli rekruttert til stillinger hvis deres kompetanse ikke etterspørres særskilt. Kommunen støtter språkutvalgets syn på at ellers kvalifiserte søkere med etterspurte og dokumenterte språkkunnskaper, skal ha fortrinnsrett i den grad det gjelder en stilling som innebærer kommunikasjon med samiske språkbrukere.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å lovfeste at ansatte i offentlige organer skal ha rett til permisjon med lønn for å skaffe seg kunnskap i samisk. Det er en forutsetning at organet har behov for samisk språkkunnskap. Organet selv må vurdere om det har behov for slik kompetanse.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune er enig i å gi Sametinget forskriftsmyndighet for tildeling av tospråklighetsmidler. Men vil presisere at likeverdighet og likestilling først oppnås mellom de samiske språkene forvaltningsmessig, innholdsmessig, faglig og økonomisk når rammene som gis sees ut ifra et språklig ansvar. Derfor bør det oppnås enighet om en slik forskrift mellom departementet og Sametinget.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om at bestemmelsen i § 1-5 i sameloven endres til å slå fast at alle samiske språk er likeverdige, og at sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk skal være likestilte med norsk etter bestemmelsene i samelovens kapittel 3.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune understreker behovet for å styrke kompetansen i samiske språk og samisk kultur, innen helse- og omsorgssektoren. Mange kommuner ligger geografisk langt fra sekundærhelsetilbud som sykehus, Sanks m.fl. Samhandlingen mellom primær- og sekundærhelsetjenesten må derfor styrkes. I tillegg må det gjennomføres kompetansehevingstiltak innenfor samisk språk, kultur og samfunnsledd; som opplæring, helsevesen, utdanningsinstitusjoner m.m.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter en tydeliggjøring av barnevernsinstitusjonens plass innenfor helse- og omsorgsbegrepet i samelovens språkregler.

Kommunestyrets behandling av sak 116/2021 i møte den 14.12.2021:

Behandling

Kommunedirektørens forslag ble stemt over punktvis.

Kulepunkt 4: vedtatt med 6 mot 5 stemmer. (Inge Staldvik, Bertil Jønsson, Hilde Staldvik, Elida Sætermo (AP) og Rune Skåren (SL) stemte i mot).

For øvrig ble kommunedirektørens forslag til innstilling enstemmig vedtatt.

Vedtak:

- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune slutter seg til forslag om endringer i sameloven som innebærer en ny språkområdeordning som erstatter begrepet forvaltningsområdet. Men kommunen mener differensiering bør skje på bakgrunn av – og ut ifra de kommunale tjenestene, aktivitetene og planene som kommunene har for samiske språk, og ikke bli differensiert og definert kun etter retten til muntlig svar.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune vil be om at departementet ser på, samt bruke begrepet språkområdet som ei geografisk avgrensning tilhørende sørsamisk område, lulesamisk område og nordsamisk område for på den måten å tilfredsstille kravene til likeverdighet og likestilling mellom de samiske språkene forvaltningsmessig, innholdsmessig, faglig og økonomisk, jfr. Minoritetsspråkpaktens del 3.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter ikke departementets alternativ 1 i retten til muntlig svar for språkvitaliseringskommuner, fordi det innebærer at befolkningen i kommuner som i dag er innlemmet i forvaltningsområdet, vil kunne oppleve at retten til muntlig svar på samisk begrenses i forhold til dagens bestemmelser ved nytt språkområde.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune er uenig i departementets vurdering i at rekkefølgen for navn på skilt i språkområdet bør være valgfri for språkvitaliseringskommuner og bykommuner med ansvar for samisk språk. Kommunen mener dette ikke bør være valgfritt

da det fortsatt er behov for å sikre, samt styrke samiske språks status og likeverd.

- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å innføre fellesbenevnelsen «offentlige organ» i sameloven, istedenfor «regionalt offentlig organ», for å sikre at samiske språkbrukere i praksis ikke mister rettigheter på grunn av organisatoriske endringer i offentlig forvaltning framover i tid.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om en ny bestemmelse i sameloven om at offentlige organer aktivt skal opplyse dem som henvender seg om muligheten til å benytte samisk overfor organet. På denne måten vil flere bli kjent med sine rettigheter, samt at vi tror at flere vil kunne bruke samisk i kontakt med myndighetene.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å lovfeste at samiske språk skal være likestilt med norsk i den kommunale forvaltningen i språkutviklingskommuner, da dette kan bidra til å øke antall samiske språkbrukere. Kommunen støtter også forslaget om at i øvrige kommuner, så kan kommunestyret selv bestemme om samiske språk skal være likestilt med norsk i hele eller deler av den kommunale forvaltningen.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter departements syn i innføringen av plankrav for kommuner og fylkeskommuner for hvordan samelovens språkregler skal oppfylles. Kommunen fastsetter mål for å sikre og styrke det samiske språket i kommunen gjennom internkontroll og kommuneplanens samfunnsdel.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å innføre en ny lovbestemmelse som presiserer adgangen til å stille samiske språkkunnskaper som ønskede eller nødvendige kvalifikasjoner ved ansettelse til stillinger i offentlige organ, når organet har behov for denne kompetansen for å utføre sine oppgaver. Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune er derimot uenig med departementet i at fortrinnsrett ikke er hensiktsmessig. Samisktalende er en knapp ressurs, og de vil ikke bli rekruttert til stillinger hvis deres kompetanse ikke etterspørres særskilt. Kommunen støtter språkutvalgets syn på at ellers kvalifiserte søkere med etterspurte og dokumenterte språkkunnskaper, skal ha fortrinnsrett i den grad det gjelder en stilling som innebærer kommunikasjon med samiske språkbrukere.

- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å lovfeste at ansatte i offentlige organer skal ha rett til permisjon med lønn for å skaffe seg kunnskap i samisk. Det er en forutsetning at organet har behov for samisk språkkunnskap. Organet selv må vurdere om det har behov for slik kompetanse.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune er enig i å gi Sametinget forskriftsmyndighet for tildeling av tospråklighetsmidler. Men vil presisere at likeverdighet og likestilling først oppnås mellom de samiske språkene forvaltningsmessig, innholdsmessig, faglig og økonomisk når rammene som gis sees ut ifra et språklig ansvar. Derfor bør det oppnås enighet om en slik forskrift mellom departementet og Sametinget.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om at bestemmelsen i § 1-5 i sameloven endres til å slå fast at alle samiske språk er likeverdige, og at sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk skal være likestilte med norsk etter bestemmelsene i samelovens kapittel 3.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune understreker behovet for å styrke kompetansen i samiske språk og samisk kultur, innen helse- og omsorgssektoren. Mange kommuner ligger geografisk langt fra sekundærhelsetilbud som sykehus, Sanks m.fl. Samhandlingen mellom primær- og sekundærhelsetjenesten må derfor styrkes. I tillegg må det gjennomføres kompetansehevingstiltak innenfor samisk språk, kultur og samfunnsledd; som opplæring, helsevesen, utdanningsinstitusjoner m.m.
- Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter en tydeliggjøring av barnevernsinstitusjonens plass innenfor helse- og omsorgsbegrepet i samelovens språkregler.

Vedlegg

Høring - forslag om endringer i sameloven (samelovens.pdf)

Høringsnotat - endringer i samelovens språkregler.pdf

Hjemmel for behandling:

Saksopplysninger

Samisk språkutvalg leverte sin utredning NOU 2016: 18 Hjertespråket i oktober 2016. Språkutvalget foreslo lovendringer og tiltak på ulike departementers ansvarsområder. Som en del av oppfølgingen av rapporten, har Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendt forslag til endringer i samelovens språkregler på alminnelig høring.

Departementet ønsker å gjøre endringer i regelverket for å legge til rette for at flere kommuner blir med i forvaltningsområdet for samisk språk, og med det er med på å bevare og utvikle de samiske språkene.

Departementet foreslår en forvaltningsområdeordning med tre kommunekategorier; språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og bykommuner med særlig ansvar for samiske språk. Ved å differensiere rettighetsnivået i de tre kommunekategoriene, legger forslaget til rette for et mer fleksibelt system som kan passe for flere kommuner. Videre kan innføringen av et samisk språkområde med tre kommunekategorier også legge til rette for differensiering av tiltak og virkemidler på andre områder enn hva som reguleres i sameloven.

Departementet foreslår også endringer og tilpasninger i loven for at reguleringen skal passe bedre med dagens organisering av offentlig forvaltning.

Høringsnotatet omhandler i hovedsak:

Hvordan forvaltningsområdet for samisk språk skal organiseres (kapittel 2)

- Hvilken plikt det offentlige skal ha til å besvare henvendelser på samisk (kapittel 3)
- Offentlige organers plikt til å informere om retten til å benytte samisk (kapittel 4)
- Hvilke offentlige organ er ansvarlige for å oversette informasjon til samisk (kapittel 5)
- Likestilling av samisk språk i kommuneadministrasjonen (kapittel 6)
- Innføring av krav om kommunal- og fylkeskommunal planlegging for å styrke samiske språk (kapittel 7)

Forslagene legger i ulik grad opp til at den enkelte kommune skal treffe avgjørelse om hvilke lokale offentlige organ i kommunen som skal tilby muntlig svar på samisk, og på hvilken måte muntlig svar skal tilbys. Departementet ønsker særlig tilbakemelding fra kommunene om hvordan de vurderer fleksibiliteten og valgfriheten som foreslås.

Videre ber departementet særlig kommunene om å uttale seg til forslaget om likestilling av samisk med norsk i kommunal forvaltning som er behandlet i kapittel 6, under avsnitt 6.4 i høringsdokumentet, hva forslaget vil innebære for kommunene og om kommunen støtter forslaget. Departementet ber om at kommuner i forvaltningsområdet særlig vurderer om forslagene er gjennomførbare for egen kommunes del, for eksempel forslagene som gjelder rett til skriftlig og muntlig svar på samisk og bruk av samisk i kommuneadministrasjonen.

Departementet ber også særskilt om tilbakemelding på forslaget som knytter seg til bruk av selvbetjeningsløsninger på samisk, se avsnitt 5.4 i høringsdokumentet.

Videre ber departementet kommuner som ønsker å bli innlemmet i språkområdet som språkvitaliseringskommuner eller bykommuner, å vurdere hvilken betydning forslaget får for spørsmålet om en eventuell innlemmelse.

Departementet ber Domstolsadministrasjonen og Politidirektoratet om innspill på hvilke økte kostnader domstolene og politiet vil kunne få til tolk og oversettelser, når en ny kommune innlemmes i språkområdet.

I forslagets kapittel 11 redegjøres det for de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget. Departementets merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget framkommer av kapittel 12. Til slutt følger departementets forslag til lovbestemmelser.

Departementet ber høringsinstansene være særlig oppmerksomme på forslaget om rett til svar på samisk (kapittel 3). Departementet foreslår her at rett til svar på samisk differensieres mellom kommunekategoriene. For språkutviklingskommuner og bykommuner har departementet valgt å legge to alternative forslag på høring. Departementet ber høringsinstansene om å uttale seg om begge forslag.

Departementet ber om eventuelle innspill innen 15. november 2021. Raarvihken tjielte/ Røyrvik kommune har fått utsatt frist for å levere høring til 15. desember 2021 for å kunne behandle saken i kommunestyret.

Bakgrunn og gjeldende rett:

Samelovens språkregler ble vedtatt i 1990, og ble iverksatt i 1992. Formålet med språkreglene er å bevare og utvikle samiske språk ved særlig å styrke bruken i offentlig sammenheng.

Sameloven § 1–5 slår fast at samisk og norsk er likeverdige språk, og at samisk og norsk er likestilte språk etter bestemmelsene i sameloven kapittel 3. I forvaltningsområde for samisk språk er samisk og norsk likestilte språk. Det betyr at alle har rett til å bli betjent på samisk når de henvender seg til offentlige etater i forvaltningsområdet for samisk språk.

Forvaltningsområdet består i dag av kommunene Karasjok, Kautokeino, Tana, Porsanger, Nesseby, Kåfjord, Lavangen og Tjeldsund i det nordsamiske området, Hamarøy i det lulesamiske området og Hattfjelldal, Røyrvik, Røros og Snåsa i det sørsamiske området.

- **Samiske språkrettigheter**

Når en kommune innlemmes i forvaltningsområdet for samisk språk får den enkelte språklige rettigheter i møte med ulike offentlige organer.

*Skjema til bruk overfor lokalt eller regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet skal foreligge både på samisk og norsk. Det samme gjelder kunngjøringer fra offentlige organ som særlig retter seg mot hele eller deler av befolkningen i forvaltningsområdet.

- Rett til svar på samisk når man henvender seg på samisk overfor lokale offentlige organer. Det gjelder både ved muntlige og skriftlige henvendelser. Den som henvender seg skriftlig på samisk til et regionalt offentlig organ, har rett til skriftlig svar på samisk.

- Rett til å henvende seg til domstolen på samisk både muntlig og skriftlig, og til å tale samisk i rettsmøter og gjennomføre forhandlinger på samisk. Domstolen er forpliktet til å sørge for oversettelser av prosesskrifter, skriftlige bevis, rettsbøker mv. både til norsk og samisk. (Med rettsvesen siktes det her til politi, lensmennene, påtalemyndighetene, domstolene, forliksrådene og kriminalomsorgen.)

- Rett til individuelle kirkelige tjenester på samisk i Den norske kirkes menigheter i forvaltningsområdet.

- Rett til å bruke og bli betjent på samisk for å ivareta egne interesser overfor lokale og regionale offentlige helse- og sosialinstitusjoner.

Tilsatte i et lokalt eller regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet har rett til permisjon med lønn for å lære seg samisk når organet har behov for slik kunnskap. I grunnskolen har alle elever, både samer og ikke-samer, i samiske distrikt (med det menes forvaltningsområdet i tillegg til eventuelt andre kommuner eller deler av kommuner som særskilt er innlemmet), rett til opplæring både i samisk og på samisk. Også utenfor forvaltningsområdet gir samelovens språkregler språklige rettigheter. I kommuner utenfor samiske distrikt har samiske elever rett til opplæring i samisk. Rett til opplæring på samisk i disse kommunene forutsetter at det er minst 10 elever som ber om det, og at det er minst 6 elever igjen i gruppen. Samer i videregående opplæring har rett til opplæring i samisk. Videre gjelder det et krav til oversettelse av lover og forskrifter av særlig interesse for hele eller deler av den samiske befolkningen.

Sametingets tospråklighetstilskudd

Sametinget tildeler tospråklighetsmidler og utarbeider i dag regelverk til direktetilskudd til kommuner og fylkeskommuner. Sametinget inngår samarbeidsavtaler med kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet, og kommunene er forpliktet til å utarbeide 3-årige aktivitetsplaner. Departementet er opptatt av at det skal være forutsigbarhet for kommuner og fylkeskommuner som ønsker å innlemmes i språkområdet. Etter departementets vurdering vil det være en fordel om det relativt detaljerte regelverket for fordelingen av tospråklighetsmidlene fastsettes i forskrift.

Departementet foreslår at Sametinget får hjemmel til å gi forskrift om tildelingen av tospråklighetsmidlene. Forslaget er i tråd med språkutvalgets rapport og Sametinget støtter forslaget.

Samisk språkområde og tre kommunekategorier

Det er i dag like regler for alle kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk. Departementet foreslår å gå over til en ordning med tre kommunekategorier slik at det blir mulig å differensiere. Departementet har lagt vekt på at både Sametinget og det store flertallet av høringsinstansene er positive til differensiering.

Departementet har likevel ikke foreslått helt ulike regler. Mange av rettighetene vil være like i de tre kategoriene. Grunnen til det er at departementene mener disse rettighetene er viktige for språkbrukerne og utviklingen av samiske språk, og fordi reglene etter departementets oppfatning er mulige å oppfylle selv om kommunene er ulike. Departementet ser flere fordeler med å innføre et differensiert språkområde.

Situasjonen for de samiske språkene er ikke lik i hele landet, men dagens lovregler krever at kommunene møter de samme kravene uavhengig av språksituasjonen i den enkelte kommune. Med et differensiert språkområde vil det bli enklere for kommunene å oppfylle lovens regler, flere kommuner kan bli interessert i å melde seg inn i samisk språkområde, og det kan bli enklere å vektlegge de mest effektive og målrettede tiltakene.

Departementet vil framheve at innføringen av et språkområde med tre kommunekategorier også legger til rette for differensiering av tiltak og virkemidler på andre områder enn hva som reguleres i sameloven. Departementet ser for seg at differensieringen av rettigheter og plikter innenfor de tre kommunekategoriene, over tid vil få et tydeligere innhold.

Departementet foreslår å innføre følgende kommunekategorier:

- **Språkvitaliseringskommuner:** Kommuner som er aktuelle som språkutviklingskommuner, vil typisk være kommuner som har tilstrekkelig samiskspråklig kompetanse til at det aktuelle samiske språket er et komplett og samfunnsbærende språk innen de fleste samfunnsområder og i tjenestene som ytes. De mest aktuelle kommunene i denne kategorien er Kautokeino, Karasjok, Nesseby og Tana.

- **Språkvitaliseringskommuner:** Kommuner som er aktuelle som språkvitaliseringskommuner, vil typisk være kommuner hvor et samisk språk brukes av et ikke ubetydelig mindretall av innbyggerne, og hvor det er behov for vitalisering av samiske språk. De mest aktuelle kommunene i denne kategorien er Porsanger, Kåfjord, Lavangen, og Tjeldsund i Troms og Finnmark, Hamarøy og Hattfjelldal i Nordland og Snåsa, Røyrvik og Røros i Trøndelag.

- **Bykommuner** med særlig ansvar for samiske språk. Samisk språkvalg har foreslått Tromsø, Bodø, Trondheim og Oslo som mest aktuelle bykommuner med særlig ansvar for samisk språk.

Departementet påpeker at også andre kommuner etter eget ønske kan være aktuelle for denne kategorien, for eksempel Alta og Narvik.

Samisk språkområde brukes som begrep som omfatter alle kategorier, og erstatter begrepet forvaltningsområde.

Raarvihken tjielte/ Røyrvik kommune vil komme inn under språkvitaliseringskommune.

Begrepet regionalt offentlig organ tas ut av loven

Departementet foreslår å endre begrepene som brukes for å definere hvilke organer rett til svar på samisk gjelder overfor. I dag benytter sameloven tre ulike begrep for offentlige organ; "*lokale offentlige organ*", "*regionale offentlige organ*" og "*offentlige organ*".

Departementet foreslår at definisjonen av begrepet offentlige organer utvides, slik at det også omfatter fylkeskommunale organ. Offentlige organ foreslås definert som "ethvert organ for stat, fylkeskommune og kommune", og omfatter dermed alle typer offentlige organer. Med innføringen av fellesbenevnelsen "offentlige organ", ønsker departementet å sikre at samiske språkbrukere i praksis ikke mister rettigheter på grunn av organisatoriske endringer i offentlig forvaltning framover i tid.

Rett til svar på samisk både skriftlig og muntlig- språkutviklingskommuner.

Departementet ber høringsinstansene være særlig oppmerksomme på forslaget om rett til svar på samisk.

Departementet foreslår rett til svar på samisk differensieres mellom kommunekategoriene. Sameloven § 3-3 regulerer rett til svar på samiske språk. Bestemmelsen lyder:

«Den som henvender seg på samisk til et lokalt offentlig organ i forvaltningsområdet, har rett til svar på samisk. Dette gjelder likevel ikke ved muntlige henvendelser til tjenestemenn som utfører oppdrag utenfor organets kontor. Den som henvender seg skriftlig på samisk til et regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet, har rett til skriftlig svar på samisk. Kongen kan i særlige tilfeller gjøre unntak for bestemte regionale offentlige organ.»

Bestemmelsen om rett til svar på samisk er ikke avgrenset til å gi rettigheter kun til innbyggerne i kommunene som er en del av forvaltningsområdet. Enhver som henvender seg på samisk til organet, uavhengig av eget bosted, vil ha en rett til svar på samisk. Forslagene legger i ulik grad opp til at den enkelte kommune skal treffe avgjørelse om hvilke lokale offentlige organ i kommunen som skal tilby muntlig svar på samisk, og på hvilken måte muntlig svar skal tilbys. Departementet ønsker særlig tilbakemelding fra kommunene om hvordan de vurderer fleksibiliteten og valgfriheten som foreslås.

Rett til skriftlig svar på samisk

For språkvitaliseringskommunene foreslår departementet å videreføre gjeldende bestemmelse om at den enkelte skal ha rett til svar på samisk ved skriftlige henvendelser til offentlige organ. For de kommunene som i dag er innlemmet i forvaltningsområdet og som blir språkvitaliseringskommuner i ny språkområdeordning, blir det altså ingen endring fra dagens ordning. Som i dag vil offentlige organ som har tjenestekrets som helt eller delvis omfatter språkvitaliseringskommuner, måtte besvare henvendelser på samisk skriftlig. Retten gjelder både overfor lokale offentlige organ og andre offentlige organ med tjenestekrets som omfatter språkvitaliseringskommuner. Offentlige organ som regnes som regionale etter gjeldende bestemmelse, vil ha de samme forpliktelser som i dag. Det gjelder for eksempel fylkeskommunens administrasjon og Statsforvalteren.

Rett til muntlig svar på samisk

Når det gjelder retten til muntlig svar på samisk foreslår departementet to alternative løsninger:

Alternativ 1 Rett til muntlig svar på samisk i språkvitaliseringskommuner i samsvar med kommunens avgjørelse.

I forslaget som høres som alternativ 1, foreslår departementet at språkvitaliseringskommuner skal gi rett til muntlig svar på samisk. Det er likevel opp til den enkelte kommune å treffe avgjørelse om hvilke lokale offentlige organ i kommunen som skal tilby muntlig svar på samisk. Videre kan kommunene selv avgjøre på hvilken måte muntlig svar på samisk skal tilbys. Dette legger til rette for stor grad av kommunal valgfrihet.

Alternativ 2 Beholder rett til muntlig svar i kommuner som er del av forvaltningsområdet i dag – rett til muntlig svar på samisk i nye språkvitaliseringskommuner i samsvar med kommunens avgjørelse

I forslaget som høres som alternativ 2, foreslår departementet å skille mellom kommuner som allerede er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk, og nye kommuner som innlemmes i språkområdet for samiske språk som språkvitaliseringskommuner. Hensikten med forslaget er å unngå tap av rettigheter for bruk av samisk i de kommunene som allerede har bundet seg til disse forpliktelsene, samtidig som terskelen senkes for nye kommuner som vurderer innlemmelse. I kommuner som allerede er innlemmet i forvaltningsområdet, og som blir språkvitaliseringskommuner i den nye språkområdeordningen, foreslår departementet at retten til svar ved muntlige henvendelser videreføres uendret. I nye kommuner som innlemmes etter at ny språkområdeordning trer i kraft, foreslår departementet at rett til muntlig svar skal gjelde innenfor noen nærmere bestemte områder av kommunens tjenestetilbud. Forslaget innebærer at kommunene pålegges å vurdere i hvilke kommunale tjenestetilbud kommunen skal tilby muntlig svar på samisk. Kommunen treffer selv avgjørelse om hvor og hvordan muntlig svar på samisk skal gis. Det legger dermed til rette for kommunalt selvstyre og fleksibel ressursutnyttelse.

Offentlige organers plikt til å informere om retten til å benytte samisk

Regjeringen har en ambisjon om at samisk skal kunne brukes på alle samfunnsområder. Bruken av samisk språk i offentlig sammenheng er viktig for å heve språkernes status og stimulere flere til å bruke samisk. Dersom samisk språk skal utvikles og være synlig i framtiden, må det også stilles krav til bruk av samisk i forvaltningen. Etter departementets syn vil en likestilling av samisk og norsk i den kommunale forvaltningen i språkutviklingskommunene bidra til å styrke de samiske språkene som offisielle språk i Norge. Et krav om bruk av samisk i kommunal forvaltning kan også bidra til å utvikle de samiske språkene som administrative språk blant annet gjennom videreutvikling av samisk terminologi.

Departementet foreslår å lovfeste at samiske språk skal være likestilt med norsk i den kommunale forvaltningen i *språkutviklingskommuner*. I øvrige kommuner kan kommunestyret bestemme at samiske språk skal være likestilt med norsk i hele eller deler av den kommunale forvaltningen. Etter departementets syn vil en likestilling av samisk og norsk i den kommunale forvaltningen i språkutviklingskommunene bidra til å styrke de samiske språkene som offisielle språk i Norge. Da dagens bestemmelse ble utformet ble det lagt vekt på hensynet til kommunalt selvstyre. Bestemmelsen regulerer at selve saksbehandlingen internt i kommunen skal kunne skje på samisk. Når samisk og norsk skal være likestilt kan kommunens interne saksbehandling skje på norsk eller på det aktuelle samiske språket. Skriftlig materiale som skal være tilgjengelig for offentligheten, vil imidlertid måtte foreligge både på norsk og samisk.

Offentlige organers plikt til å informere om retten til å benytte samisk

Departementet foreslår en ny bestemmelse i sameloven om at offentlige organer aktivt skal opplyse dem som henvender seg om muligheten til å benytte samisk overfor organet. Plikten gjelder for de offentlige organene som er omfattet av bestemmelsene i sameloven § 3-3, 3-4, 3-4a, 3-4b og 3-5. Det er en klar målsetting at flere skal være kjent med sine rettigheter og bruke samisk i kontakt med myndighetene. Informasjonsplikten vil bidra til å synliggjøre de språkrettighetene som til enhver tid gjelder etter samelovens regler. Endringen vil også være et tiltak for å bedre etterlevelsen av regelverket.

Innføring av krav om kommunal- og fylkeskommunal planlegging for å styrke samiske språk

Departementet har valgt ikke å følge opp utvalgets forslag om å innføre et plankrav for kommuner og fylkeskommuner for hvordan samelovens språkregler skal oppfylles. Etter departementets vurdering er utvalgets forslag i realiteten en internkontrollbestemmelse. Det vil si en bestemmelse som sier noe om hvordan kommunene og fylkeskommunene skal oppfylle sine kommuneplikter som følger av samelovens språkregler. Det følger allerede av lov om kommuner og fylkeskommuner § 25-1 at kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet, for å sikre at lover og forskrifter følges. Med utgangspunkt i plan- og bygningslovens eksisterende plansystem, foreslår departementet i stedet en bestemmelse om at kommuner og fylkeskommuner i det samiske språkområdet skal drøfte utfordringene for samiske språk som ledd i henholdsvis regional planstrategi og kommunens planstrategi. Videre foreslår departementet at fylkeskommunene skal fastsette overordnede mål for å styrke samiske språk i regional plan, og at kommunene fastsetter sine mål for å styrke det samiske språket i kommunen, enten som en tematisk kommunedelplan eller i kommuneplanens samfunnsdel.

Krav til samiskkompetansen ved rekruttering til offentlig organ

Rekruttering av samisktalende er avgjørende for å kunne gi en god og likeverdig tjenesteyting til samisktalende i forvaltningsområdet og ved andre offentlige tjenester. Mangel på samiskspråklig personell er en av de største utfordringene for kommuner og andre offentlige organ som skal levere tjenester til samiskspråklige brukere. Det er behov for en bred rekruttering av samiskspråklig personell, for at de offentlige organene skal kunne oppfylle samelovens krav. Samisk språkutvalg har foreslått en regel om at ellers kvalifiserte søkere med etterspurte samiskkunnskaper, skal ha fortrinnsrett til ansettelse i offentlige organer med et virkeområde som dekker en språkutviklingskommune. I andre offentlige organ, utenfor språkutviklingskommunene, foreslår utvalget at ellers kvalifiserte søkere med etterspurte og dokumenterte språkkunnskaper, skal ha fortrinnsrett i den grad det gjelder en stilling som innebærer kommunikasjon med samiske språkbrukere.

Departementet foreslår å innføre en ny lovbestemmelse som presiserer adgangen til å stille samiske språkkunnskaper som ønskede eller nødvendige kvalifikasjoner ved ansettelse til stillinger i offentlige organ, når organet har behov for denne kompetansen for å utføre sine oppgaver. Departementet er enig med språkutvalget i at det er behov for større vektlegging av rekruttering av samiskkompetanse i offentlige organ som omfattes av det samiske språkområdet.

Departementet mener at det er behov for å gjøre det tydeligere at det er adgang til å sette samiskkunnskaper som nødvendig eller ønsket kvalifikasjon ved ansettelser. Dette er tillatt også i dag når det er saklig grunn, altså når virksomheten har et faktisk behov for samiskkompetanse i utførelsen av sitt arbeid. Departementet ønsker likevel å gjøre dette tydelig i sameloven. Bestemmelsen gjelder både i og utenfor det samiske språkområdet. Det er ønskelig at både ungdom under utdanning, og ferdigutdannede voksne, motiveres til å tilegne seg samisk språkkompetanse. Når samiskkompetanse i større grad etterspørres i stillingsutlysninger, vil det vise at samisk språkkunnskap er en fordel i arbeidslivet. Departementet mener at utvalgets forslag om fortrinnsrett ikke er riktig tiltak. Begrepet fortrinnsrett innebærer ellers i den arbeidsrettslige lovgivningen at den som har fortrinnsrett har et rettskrav på stillingen. Det er etter departementets vurdering ikke hensiktsmessig at en ansatt skal kunne gå til domstolene med et krav om etterutdanning.

Utdanning for å øke samiskspråklig kompetanse i det offentlige

Ansatte med samiskkompetanse er en forutsetning for at det offentlige skal kunne oppfylle samelovens språkregler. For et offentlig organ med et udekket behov for samisk språkkompetanse, kan utdanning for de ansatte være et viktig virkemiddel, det kan typisk være etter- og videreutdanning. Sameloven § 3-7 om rett til utdanningspermisjon lyder som følger:

” Tilsatte i et lokalt eller regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet har rett til permisjon med lønn for å skaffe seg kunnskap i samisk når organet har behov for slik kunnskap. Retten kan gjøres avhengig av at den tilsatte forplikter seg til å arbeide for organet en viss tid etter utdanningen. Kongen gir nærmere regler om gjennomføringen av disse bestemmelsene.”

Språkutvalget foreslår at retten til permisjon med lønn for å skaffe seg kunnskap i samisk skal gjelde i språkutviklingskommuner og språkvitaliseringskommuner når den tilsatte har en stilling som krever kommunikasjon med områdets innbyggere. Det samme har tilsatte i offentlige organer for øvrig, når organet har behov for slik kunnskap.

Departementet foreslår å lovfeste at ansatte i offentlige organer skal ha rett til permisjon med lønn for å skaffe seg kunnskap i samisk. Det er en forutsetning at organet har behov for samisk språkkunnskap. Organet selv må vurdere om det har behov for slik kompetanse. Departementet mener at det må være opp til det offentlige organet selv å vurdere om det har behov for å ha samisk språkkompetanse i organisasjonen. Utdanning i samisk er et virkemiddel det offentlige organet kan benytte for å løse sine oppgaver på en bedre måte. Den ansattes rett på utdanning må derfor avhenge av om arbeidsgiver mener det foreligger et behov for slik kompetanse. I departementets forslag til endringer i sameloven vil flere offentlige organer enn i dag, være pliktig til å svare på samisk. Det innebærer ikke nødvendigvis at organet må ha ansatte som behersker samisk. Ofte vil behovet for samisk språkkompetanse kunne løses gjennom oversettelse av inn- og utgående brev. Dette vil være aktuelt for de offentlig organer som mottar få henvendelser på samisk. Offentlige organ som kommuniserer mye med samiske språkbrukere, bør etterstrebe å ha egne ansatte med samiskkompetanse. I språkutviklings- og språkvitaliseringskommuner vil det være et stort behov for ansatte med samiskkompetanse. Departementet mener det er grunnlag for å videreføre regelen om at retten til permisjon med lønn er avhengig av at den ansatte forplikter seg til å være ansatt i organet en viss tid etter at utdanningen er avsluttet. Lengden på forpliktelsen bør vurderes i forhold til lengden på permisjonen.

Andre forslag

I dagens samelov brukes begrepet "samisk språk". Begrepet er upresist og framstår uklart siden det er flere samiske språk i Norge.

Departementet foreslår at bestemmelsen i § 1-5 i sameloven endres til å slå fast at alle samiske språk er likeverdige, og at sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk skal være likestilte med norsk etter bestemmelsene i samelovens kapittel 3. Dagens språkregler i sameloven benytter betegnelsen samisk språk og forvaltningsområdet for samisk språk. Departementet ser at bruken av entallsbetegnelsen samisk språk kan bidra til å usynlig gjøre sørsamisk og lulesamisk.

Vurdering

Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune bemerker at de samiske kommunenavnene ikke blir brukt i høringen. Det er særdeles viktig at de brukes i offentlige dokumenter, slik at de samiske og norske navnene likestilles.

Ny språkområdeordning med tre kommunekategorier og med rett til svar på samisk både muntlig og skriftlig.

Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune tar ikke stilling til kommunekategorien *Bykommuner med særlig ansvar for samiske språk*, da denne ikke er aktuell for vår del.

Det kommer frem av departementets høringsbrev at Sametinget er uenige i departementets alternativ 1 for språkitaliseringskommuner fordi det innebærer at befolkningen i kommuner som i dag er innlemmet i forvaltningsområdet, og som ved nytt språkområde vil bli språkitaliseringskommune, vil kunne oppleve at retten til muntlig svar på samisk begrenses i forhold til dagens bestemmelser, siden kommunene har valgfrihet. Sametinget er av den oppfatning at ingen kommuner skal ha mindre forpliktelser i det nye språkområdet enn de har i dag. Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune er enig med Sametinget i denne vurderingen.

Raarvihken tjielte- Røyrvik ser at forslaget til nye kommunekategorier med rett til svar på samisk både muntlig og skriftlig ikke vil gi noen merkbare endringer for kommunen. Dette fordi den individuelle retten i sameloven videreføres og som igjen gjør at vi som kommune fortsatt må følge samelovens språkregler. Uavhengig av om samisk er likestilt med norsk i en kommune, vil den kommunale forvaltningen være forpliktet til å bruke samisk etter andre regler i sameloven. Etter sameloven § 3-2 skal kunngjøringene fra kommunen, som særlig retter seg mot hele eller deler av befolkningen i det samiske språkområdet, skje både på samisk og norsk. Det samme gjelder skjema som en kommune i det samiske språkområdet bruker. Videre vil kommuner i språkområdet være forpliktet til å gi svar på samisk etter sameloven § 3-3.

Raarvihken tjielte- Røyrvik er enig i at det bør gjøres differensieringer på de forpliktelsene som er for kommuner som er i forvaltningsområdet, men differensiering bør skje på bakgrunn av – og ut ifra de kommunale tjenestene, aktivitetene og planene som kommunene har for samiske språk, og ikke bli differensiert og definert kun etter retten til muntlig svar.

Raarvihken tjielte- Røyrvik er enig i språkutvalgets spesifikke vurderinger med hensyn til utfordringer, likestilling og likeverdighet for sørsamisk språk. Kommunen vil spesielt fremheve viktigheten av at den nye språkområdeordningen gir sørsamisk språk anerkjennelse og formell status i språkområdeordningen, slik at det kan oppnås likeverdighet og likestilling mellom de samiske språkene. Samisk, kvensk, romanes og romani er definert som minoritetsspråk i Norge, og dermed beskyttet av Den europeiske pakten for regions- og minoritetsspråk, den såkalte Minoritetsspråkpakten. Denne forplikter statlige myndigheter til å gjøre tiltak som sikrer at minoriteter blir synlige i lovgivning, politikk og praksis, og at språk anerkjennes som et uttrykk for kulturell rikdom. September 2021 bestemte regjeringen at Norge skal utvide vernet til også å gjelde lulesamisk- og sørsamisk språk. De tre største samiske språkene, nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk omfattes nå av del tre i Minoritetsspråkpakten, som innebærer at de to minste språkene nå har fått et sterkere vern. Med dette formaliserer man vernet av lule- og sørsamisk språk, samt bekreftet likestillingen mellom de tre offisielle samiske språkene. Det innebærer blant annet at retten til opplæring i og på lulesamisk, retten til bruk av språket i forvaltningen og retten til bruk av språket i rettsvesenet må styrkes.

Raarvihken tjielte- Røyrvik har et lokalsamfunn som innenfor sørsamisk språkområde oppfyller kriteriene for språkutviklingskommune. Den samiske befolkningen i Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune og sørsamisk område vil neppe komme i en majoritetsituasjon og dermed muliggjøre kommunekategorisering som språkutviklingskommune etter departementets vurderinger og anbefalinger. Hvis man derimot ser på kommunens aktiviteter, planer og overordnede målsettinger med samisk språkforvaltning, så er vi en sørsamisk språkutviklingskommune fremfor språkvitaliseringskommune. Slik differensieringen er foreslått fra departementets side, så vil man med dette også videreføre den diskrimineringen som oppleves mellom samiske språk.

I Raarvihken tjielte/Røyrvik kommune har vi en befolkning med ulike språkkunnskaper, noe som medfører ulike utfordringer. Kommunen jobber mye med bevaring, vitalisering, revitalisering og utviklingsarbeid i språket. Det er derfor viktig at selv om en nå innfører nye kategorier ikke begrenser mulighetene for å tilrettelegge eller tilby det som kommunen er forpliktet til i henhold til sameloven. Raarvihken tjielte/ Røyrvik kommune er av den oppfatning at ingen kommuner skal ha mindre forpliktelser i det nye kommunekategoriseringen enn det de har i dag. Det er viktig at den nye språkområdeordningen gir det sørsamiske språket en formell status og blir på lik linje med de andre samiske språkene anerkjent, slik at de samiske språkene blir likestilte.

I Raarvihken tjielte/Røyrvik kommune er det som nevnt tidligere forskjellige utfordringer, som gjør at kommunen jobber mye med bevaring, vitalisering, revitalisering og videre utviklingsarbeid. For å ivareta de ulike utfordringene kommune står overfor jobbes det med:

- * de som ikke kan språket. Kommunen bruker mye tid på holdningsarbeid. Dette er et arbeid

som ikke i første omgang er synlig/hørbar, men er veldig viktig for å kunne videreutvikle

språket.

- * for de som kan litt er det viktig at de kan videreutvikle språket slik at de kan begynne å bruke språket.

- * for de som kan språket, men ikke skriftspråk, er det viktig å gi tilbud slik at de kan lære seg skriftspråket.

* for de som kan både skrift og tale språk, er det viktig at de også kan videre utvikle seg i forhold til høyere utdannelser.

I Raarvihken tjielte/Røyrvik kommune er det pr. dag ingen samiske institusjoner. Dette medfører at kommunen må jobbe mye for seg selv med språk arbeidet som kommunen har forpliktet seg til. Hadde det vært andre samiske institusjoner i kommunen kunne kommunen samarbeidet med dem. Alle arenaer og aktiviteter som er i kommunen er det kommunen selv som må lage og finansiere. (Sammenlignet med de kommuner som har sameskoler, samiske barnehager, samiske museer, samisk hus ol.)

I Raarvihken tjielte/Røyrvik kommune er det samiske fagmiljøet sterkt. I kommunen finnes det fagpersoner knyttet til både språk og kultur, og spesielt til den samiske reindrifta.

Raarvihken tjielte/Røyrvik kommune har allerede kommet godt i gang med arbeidet for å styrke det samiske språket. Kommunen har ansatt samisk lærer, samisk språkkonsulent, og andre samiske fagpersoner. Men det er fortsatt stort behov for å bygge opp det samiske fagmiljøet i kommunen. Dette spesielt innom helse- og omsorg.

I juni i år gjorde kommunestyret et historisk vedtak med å opprette en samisk avdeling på barnehagen. Dette er et tilbud av svært stor betydning og vil også medføre at det om noen år vil bli et større behov for ressurser på lærere, da disse barna kan få undervisning både *i* og *på* samisk.

Som forvaltningskommune for samisk kultur og språk ser Raarvihken tjielte/Røyrvik kommune behov for å balansere det samiske fagmiljøet.

Det må avsettes mer midler for å kompensere de kommuner hvor det ikke er etablert statlige stillinger med ansvar for samisk språk- kultur og næring. Dette vil være med på å styrke det allerede etablerte fagmiljøet i kommunen.

Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune er også opptatt av at endringer i sameloven skal styrke barn med flere morsmål. Flere barn har f. eks mor med lulesamisk språk og far med sørsamisk språk. Det kan ikke være slik at foreldre eller skole må velge et samisk språk, da det medfører at man fratrar barnets rettigheter i henhold til barnekonvensjon.

Sørsamisk språk er allerede synlig i mange kommunale tjenester, også gjennom skjemaer og offentliggjøringer. Men på grunn av begrensede økonomiske ressurser må kommunen prioritere, både hvordan ressursene brukes og særlig hvordan de administrative ressursene i den kommunale forvaltningen brukes.

Raarvihken tjielte – Røyrvik kommune vil be om at departementet ser på, samt bruker begrepet *språkområdet* som ei geografisk avgrensning tilhørende sørsamisk område, lulesamisk område og nordsamisk område for på den måten å tilfredstille kravene til likeverdighet og likestilling mellom de samiske språkene forvaltningsmessig, innholdsmessig, faglig og økonomisk, jfr. Minoritetsspråkpakten del 3. Videre kan man innenfor de geografiske språkområdene differensiert kommunene på bakgrunn av – og ut ifra de kommunale tjenestene, aktivitetene og planene som kommunene har for det aktuelle samiske språket. Altså at kommunene innen de respektive språkområdene differensieres med utgangspunkt i den språklige infrastrukturen.

Departementet skriver i sitt høringsnotat at en ny språkområdeordning vil kunne ha konsekvenser for andre lover og forskrifter, der blant annet Kunnskapsdepartementet vil følge opp dette for opplæringsloven og barnehageloven.

Til *forskrift om stadnamn* vil det etter Kommunal- og moderniseringsdepartementets vurdering være naturlig å ta utgangspunkt i at rekkefølgen for navn på skilt i språkområdet bør være valgfri i språkvitaliseringskommuner og bykommuner med ansvar for samisk språk. Raarvihken Tjilte- Røyrvik kommune er uenig i departementets vurdering her. Det er fortsatt behov for å styrke samiske språks status og likeverd. En konsekvens av dette vil kunne være at et politisk flertall i en fremtidig språkvitaliseringskommune endrer status og rekkefølge mellom samisk og norsk.

Stedsnavn er viktig i synliggjøring av språket i hele det samiske området og det er fortsatt et stort behov å styrke det samiske språket, språkets status og likeverd og samiske skilt vil være identitetsskapende for den samiske befolkningen. I de sør-samiske områdene er det per i dag bare fire samiske kommuner. Disse kommune har et stort ansvar å synliggjøre de samiske stedsnavnene i området (fra Saltfjellet i nord til Engerdal i sør). Samene i dette området bor spredt. Det vil si at det bor kanskje to eller flere samer i en kommune. Disse vil igjen være lovprist hvis de greier å påvirke de forskjellige kommunestyrene. Med en valgfrihet for kommune kan det føre til en diskusjon og en forvirring for kommunene hva som er riktig og fornuftig i forhold rekkefølgen til skiltingen.

Begrepet regionalt offentlig organ tas ut av loven

Raarvihken Tjilte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å innføre fellesbenevnelsen «offentlige organ» i sameloven, istedenfor «regionalt offentlig organ», for å sikre at samiske språkbrukere i praksis ikke mister rettigheter på grunn av organisatoriske endringer i offentlig forvaltning framover i tid.

Raarvihken Tjilte- Røyrvik kommune støtter forslaget om en ny bestemmelse i sameloven om at offentlige organer aktivt skal opplyse dem som henvender seg om muligheten til å benytte samisk overfor organet.

På denne måten vil flere bli kjent med sine rettigheter, samt at vi tror at flere vil kunne bruke samisk i kontakt med myndighetene.

Lovfesting av samisk som likestilt språk med norsk i språkutviklingskommuner

Raarvihken Tjilte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å lovfeste at samiske språk skal være likestilt med norsk i den kommunale forvaltningen i *språkutviklingskommuner*, da dette kan bidra til å øke antall samiske språkbrukere. Raarvihken Tjilte- Røyrvik kommune støtter også forslaget om at i øvrige kommuner, så kan kommunestyret selv bestemme om samiske språk skal være likestilt med norsk i hele eller deler av den kommunale forvaltningen.

Innføring av krav om kommunal- og fylkeskommunal planlegging for å styrke samiske språk

Departementet har valgt ikke å foreslå innføring av plankrav for kommuner og fylkeskommuner for hvordan samelovens språkregler skal oppfylles. Departementets vurdering er at dette er en internkontrollbestemmelse, som allerede følger av lov om kommuner og fylkeskommuner § 25-1 om at kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. Raarvihken Tjjelte- Røyrvik kommune støtter departements syn i dette, og er enig i at vi som kommune fastsetter våre mål for å sikre og styrke det samiske språket i kommunen i kommuneplanens samfunnsdel.

Krav til samiskkompetansen ved rekruttering til offentlig organ

Raarvihken Tjjelte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å innføre en ny lovbestemmelse som presiserer adgangen til å stille samiske språkkunnskaper som ønskede eller nødvendige kvalifikasjoner ved ansettelse til stillinger i offentlige organ, når organet har behov for denne kompetansen for å utføre sine oppgaver. Raarvihken Tjjelte- Røyrvik kommune er derimot uenig med departementet i at fortrinnsrett ikke er hensiktsmessig. Samisktalende er en knapp ressurs, og de vil ikke vil bli rekruttert til stillinger hvis deres kompetanse ikke etterspørres

Utdanning for å øke samiskspråklig kompetanse i det offentlige

Raarvihken Tjjelte- Røyrvik kommune støtter forslaget om å lovfeste at ansatte i offentlige organer skal ha rett til permisjon med lønn for å skaffe seg kunnskap i samisk. Det er en forutsetning at organet har behov for samisk språkkunnskap. Organet selv må vurdere om det har behov for slik kompetanse.

Sametingets tildeling av tospråklighetsmidler

Beregningsgrunnlaget for tospråklighetstilskudd til kommunene er tredelt; *én basisdel, én betjeningsdel og én utviklingsdel* Basisdelen deles likt mellom kommunene (40%). Antall elever med samisk som første- og andre språk og antall innmeldte i Sametingets valgmanntall i hver kommune legges til grunn ved beregning av betjeningsdelen (35%). Utviklingsdelen til kommunene deles på bakgrunn av aktivitetsplaner og rapporterte resultater (25%) Det bør fortsatt være et prinsipp om at det skal være et likt grunntilskudd for kommuner som gjør disse i stand til å møte forpliktelsene i ny språkområdeordning.

Raarvihken Tjjelte- Røyrvik kommune er uenig i at betjeningsdelen differensieres på bakgrunn av antall elever med samisk som første- og andre språk og antall innmeldte i Sametingets valgmanntall. Sametingets tilskudd kan ikke brukes som ei støtteordning på det som er kommunenes lovpålagte tjenester, herunder for eksempel til skoler som har samiskundervisning. Midlene kan imidlertid brukes på tiltak på topp av det lovpålagte. Raarvihken Tjjelte- Røyrvik kommune mener derfor at beregningsgrunnlaget på betjeningsdelen er totalt misvisende og kommuner får ikke kompensert for innholdet, planer og faktiske tjenester kommuner gir overfor den samiske befolkningen. Differensiering må skje på bakgrunn av – og ut ifra de kommunale tjenestene, aktivitetene og planene som kommunene har for samiske språk.

Raarvihken tjjelte- Røyrvik kommune er enig i at Sametinget får hjemmel til å gi forskrift om tildeling av tospråklighetsmidlene. Før en slik hjemmel til ny forskrift gis, bør det være en enighet mellom

departementet og Sametinget om hvordan likeverdighet og likestilling oppnås mellom de samiske språkene forvaltningsmessig, innholdsmessig, faglig og økonomisk. Utvikling av språk har sammenheng med rammene som gis for dette.

Andre forslag til endringer i sameloven

Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter forslaget om at bestemmelsen i § 1-5 i sameloven endres til å slå fast at alle samiske språk er likeverdige, og at sørsamisk, lulesamisk og nordsamisk skal være likestilte med norsk etter bestemmelsene i samelovens kapittel 3.

Annet

Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune understreker behovet for å styrke kompetansen i samiske språk og samisk kultur, innen helse- og omsorgssektoren. Mange kommuner ligger geografisk langt fra sekundærhelsetilbud som sykehus, Sanks m.fl. Samhandlingen mellom primær- og sekundærhelsetjenesten må derfor styrkes. I forhold til barnelovens tilsynsforordning § 8 5. ledd som sier at «ved tilsyn med samiske barn skal tilsynsmyndigheten tilstrebe å besitte samisk språklig eller kulturell kompetanse» er dette en bestemmelse som er lite kjent. En tydeliggjøring i sameloven kan bidra til økt kompetanse på rettighetene til samiske barn. Raarvihken tjielte- Røyrvik kommune støtter en tydeliggjøring av barnevernsinstitusjonens plass innenfor helse- og omsorgsbegrepet i samelovens språkregler.

For å imøtekomme språkkravene i sameloven kreves det stor innsats i kompetansehevende tiltak og vedvarende styrking av det sørsamiske språket. Det må komme statlige virkemidler inn på dette området slik at alle intensjoner i høringsnotatet oppfylles. Sørsamisk er et av de mest utsatte språkene, og det kreves derfor ekstra tilrettelegging for å synliggjøre og utvikle disse språkene. For at små kommuner skal bli i stand til å etterkomme dette, og stimulere til økt satsning på området, må det tilføres midler til arbeidet. NOU Hjertespråket og høringsnotatet er ambisiøst, og krever at det stilles ressurser til rådighet for kommunene. Staten og Sametinget må i fellesskap legge til rette slik at alle punkter i NOU Hjertespråket oppfylles.